

Sygn. akt III AUa 214/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 października 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSA Beata Michalska

Sędziowie: SSA Janina Kacprzak

SSA Jacek Zajązkowski (spr.)

Protokolant: stażysta Weronika Skalska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 22 października 2015 r. w Ł.

sprawy **S. T. (1)**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddziałowi w Ł.**

o ustalenie podlegania ubezpieczeniom społecznym

na skutek apelacji S. T. (1)

od wyroku Sądu Okręgowego w Sieradzu

z dnia 15 grudnia 2014 r. sygn. akt IV U 473/14,

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 214/15

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 15 grudnia 2014r. Sąd Okręgowy w Sieradzu oddalił odwołanie S. T. (1) od decyzji Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddziału w Ł. z 27 maja 2014r. stwierdzającej, że dla S. T. (1) w okresie od 1 października 2013r. ma zastosowanie polskie ustawodawstwo w zakresie ubezpieczeń społecznych.

Sąd Okręgowy ustalił, że S. T. (1) prowadzi od 2002r. na terytorium R.P. działalność gospodarczą - PPHU (...) z siedzibą w R. k/W..

W dniu 1 października 2013r. S. T. (1) zawarł z MANIOM s.r.o., P. 76, Č. na Słowacji umowę o pracę. Strony umowy ustaliły między innymi, że: miejscem wykonywania pracy będzie Republika Słowacka, za świadczoną pracę pracownikowi należy się wynagrodzenie w wysokości 40 EUR, a czas pracy wynosi 10 godzin miesięcznie.

W dniu 19 listopada 2013r. S. T. (1) złożył w ZUS wniosek o ustalenie właściwego ustawodawstwa w zakresie ubezpieczeń społecznych w trybie art. 16 ust. 2 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009.

Pismem z 6 grudnia 2013r. organ rentowy poinformował wnioskodawcę, że od 1 października 2013r., będzie podlegał ustawodawstwu słowackiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych pouczając, że ustalenie tego ustawodawstwa ma charakter tymczasowy i opiera się na złożonych przez wnioskodawcę dokumentach. Przedmiotowe pismo ZUS przesłał także do słowackiej instytucji ubezpieczenia (...) w B..

W odpowiedzi na w/w pismo, (...) w B. wniosła zastrzeżenia do ustalonego ustawodawstwa wskazując, że w wyniku kontroli przeprowadzonej przez właściwy inspektorat ZUS u pracodawcy słowackiego MANIOM s.r.o. ustalono, że zatrudnieni w niej pracownicy mają zawarte umowy o pracę na 10 godzin miesięcznie z wynagrodzeniem 40 EUR, co zdaniem słowackiej instytucji oznacza, że te działania mają znamiona tzw. czynności pomijalnych (marginalnych), wobec czego słowacka instytucja nie może zaakceptować zastosowania wobec S. T. przepisów prawa Republiki Słowackiej, a to zgodnie z art. 16 ust. 3 dyrektywy wykonawczej nr (...). Jednocześnie słowacka instytucja zwróciła się do ZUS II Oddział w Ł. o podanie informacji, czy nadal prezentuje stanowisko o zastosowaniu wobec S. T. przepisów słowackiego prawa, czy też prawa polskiego oraz że S. T. aż do wydania decyzji końcowej podlega polskim przepisom prawa na podstawie art. 6 dyrektywy wykonawczej nr (...).

Zaskarżoną decyzją z 27 maja 2014r. ZUS II Oddział w Ł. stwierdził, że dla S. T. (1) w okresie od 1 października 2013r. ma zastosowanie polskie ustawodawstwo w zakresie ubezpieczeń społecznych. Jako podstawę prawną decyzji wskazano art. 83 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych z dnia 13 października 1998r. w związku z art. 11 i 13 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego oraz art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 w sprawie wykonania rozporządzenia nr 883/2004 z dnia 16 września 2009r.

W tak ustalonym stanie faktycznym sprawy Sąd Okręgowy uznał odwołanie za niezasadne.

Wskazując na przepisy Rozporządzenia Rady EWG nr 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971 r. w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie (Dz.U.UE.L.71.149.2) i obowiązującego od 1 maja 2010 r. Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, które zastąpiło poprzednie Rozporządzenie, stwierdził, że warunkiem podlegania ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, jest spełnienie się dwóch przesłanek tj.: po pierwsze warunek prowadzenia działalności na własny rachunek na terenie jednego z państw członkowskich i po drugie warunek wykonywania pracy najemnej na terenie innego państwa członkowskiego.

Tymczasem, w ocenie Sądu, odwołujący nie wykazał, że praca na terenie Słowacji miała charakter rzeczywisty i była efektywną działalnością zarobkową, pozwalającą na zastosowanie wobec niego ustawodawstwa słowackiego w zakresie ubezpieczeń społecznych. Powoływanie się przez odwołującego jedynie na formalnie zawartą umowę o pracę i formularz rejestracyjny w żaden sposób nie uprawniają do takiego wnioskowania. Wbrew również błędnemu przekonaniu odwołującego, postępowanie prowadzone przez ZUS odbyło się zgodnie z procedurą wyznaczoną przez art. 16 rozporządzenia wykonawczego nr 987/2009. Zakład nie działał tu w trybie art. 5 tegoż rozporządzenia. Po uzyskaniu od S. T. informacji o wykonywaniu pracy najemnej w Republice Słowackiej, wskazał bowiem właściwe ustawodawstwo stosownie do art. 13 ust.3 rozporządzenia podstawowego nr 883/2004, o czym poinformował także instytucję słowacką. ZUS nie był natomiast uprawniony do oceny zaistnienia stosunku ubezpieczenia w oparciu o przedstawioną umowę o pracę z 1 października 2013r. i zgłoszenie do ubezpieczenia z 4.10.2013r. Ocena ta mogła być dokonana wyłącznie na podstawie przepisów miejsca świadczenia pracy i tylko przez organ władny te przepisy stosować. Nie jest dopuszczalna ocena stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim przez instytucję miejsca zamieszkania osoby wnoszącej o ustalenie właściwego ustawodawstwa. Stwierdzenie spełnienia warunków ubezpieczenia społecznego w systemie prawnym państwa wykonywania pracy podlegającym koordynacji na podstawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, dokonują organy właściwe do stosowania tego prawa (por. wyrok Sądu Najwyższego z 6 czerwca 2013r. II UK 333/12).

W ocenie Sądu zaskarżona decyzja odpowiada prawu i nie narusza przepisów art. 13 ust. 3 i art. 11 ust. 3 a rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z 29 kwietnia 2004 roku oraz art. 16 rozporządzenia wykonawczego Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z 16 września 2009 roku, wobec czego odwołanie podlegało oddaleniu na podstawie art. 477¹⁴§1 k.p.c.

W apelacji ubezpieczony zaskarżył ten wyrok w całości, zarzucając:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest: - art. 14 ust. 5b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009, poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, albowiem w stosunku do ubezpieczonego ma zastosowanie wyłącznie art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004,

- art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 w zw. z art. 16 ust. 2 i 4 rozporządzenia wykonawczego poprzez jego niezastosowanie, mimo dysponowanie przez Sąd wszystkimi koniecznymi dowodami, że wykonuje on pracę na terenie Słowacji i brakiem w materiale dowodowym dowodów świadczących o skutecznym wyłączeniu skarżącego z ubezpieczenia na Słowacji,

- art. 6 k.c. poprzez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że ubezpieczony pomimo dostarczenia umowy o pracę, dowodu rejestracji w słowackim systemie ubezpieczeń oraz potwierdzenia przelewów wynagrodzenia za pracę, zdaniem Sądu, nie potwierdził faktycznego świadczenia pracy w ramach umowy o pracę z firmą (...);

2. naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, to jest:

- art. 233 § 1 k.p.c. przez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów zgromadzonych w sprawie, dokonanie tej oceny w sposób niewszzechstronny oraz nasuwający zastrzeżenia z punktu widzenia zasad doświadczenia życiowego oraz logicznego rozumowania i w konsekwencji uznanie, że ubezpieczony nie wykazał rzeczywistego wykonywania pracy na terenie Słowacji,

- art. 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009, poprzez podważenie ważności umowy o pracę na podstawie, której został wydany przez instytucję innego państwa członkowskiego dokument potwierdzający zgłoszenie wnioskodawcy do ubezpieczenia społecznego.

Wskazując na wyżej wymienione zarzuty, apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie odwołania, ewentualnie o uchylenie wyroku Sądu I instancji oraz poprzedzającej go decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania organowi rentowemu albo uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie może odnieść skutku. Sąd Okręgowy wydał trafne rozstrzygnięcie w oparciu o prawidłowe ustalenia faktyczne i zastosowane prawo materialne, a dokonując oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego w niczym nie naruszył zasady wyrażonej w art. 233 § 1 k.p.c.

Sąd Apelacyjny w całości podziela rozważania Sądu Okręgowego w zakresie interpretacji powołanych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku przepisów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 roku w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. UE L z 2004 roku nr 166, poz. 1, ze zm.), jak również Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 roku, będącego aktem wykonawczym do wyżej wskazanego Rozporządzenia nr 883/2004.

Jednym z fundamentów wspólnotowej koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego jest zasada stosowania ustawodawstwa tylko jednego państwa. Zasada ta została wyraźnie zapisana w rozporządzeniu nr 1408/71 - art. 13 ust. 1, jak i w rozporządzeniu nr 883/2004 - art. 11 ust. 1. Szereg norm kolizyjnych, zamieszczonych w obu rozporządzeniach, służy wyłonieniu właściwego ustawodawstwa, przy czym podstawowym łącznikiem było i jest miejsce wykonywania pracy, a więc przede wszystkim zastosowanie znajduje ustawodawstwo kraju, w którym faktycznie pracownik świadczy pracę (*lex loci laboris*).

Należy podkreślić, że stosownie do art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Ur. UE L 166 z dnia 7 czerwca 2004 r.), osoba podejmująca pracę najemną w innym państwie Unii podlega w zakresie ubezpieczeń

społecznych ustawodawstwu tego państwa członkowskiego, w którym wykonywana jest praca najemna. Natomiast zgodnie z art. 1 pkt a rozporządzenia nr 883/2004, do celów stosowania rozporządzenia określenie „praca najemna” oznacza wszelką pracę lub sytuację równoważną, traktowaną jako taką do celów stosowania ustawodawstwa w zakresie zabezpieczenia społecznego państwa członkowskiego, w którym taka praca lub sytuacja równoważna ma miejsce. Istotne jest zatem zbadanie czy osoba wykonująca prace najemną lub wykonywająca działalności w różnych spełnia warunki ubezpieczenia ustanowione przez system zabezpieczenia społecznego w prawie krajowym wskazanym przez normy kolizyjne jako właściwe (por. wyrok ETS z dnia 15 grudnia 1976 r., C-39/76, L.J. M., (...) 1976 s. 1901; wyrok (...) z dnia 10 marca 2011 r., C-516/09, T. B., C 139/8 Dz.Urz. UE 2011/C 139, poz. 11). W tym wypadku organ ubezpieczeń społecznych miejsca zamieszkania ubezpieczonego, tj. Zakład Ubezpieczeń Społecznych był uprawniony tylko do wskazania ustawodawstwa właściwego stosownie do art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004 (por. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 sierpnia 2007 r., I UK 68/07, OSNP 2008 nr 19-20, poz. 300). Nie miał kompetencji do oceny zaistnienia stosunku ubezpieczenia w sensie prawnym. Ocena ta mogła nastąpić wyłącznie na podstawie wskazanych przez normę kolizyjną przepisów miejsca świadczenia pracy i mogła być dokonana tylko przez organ władny te przepisy stosować. Ze względu na różnice między ustawodawstwami krajowymi co do określenia przedmiotu ubezpieczenia społecznego wprowadzono zasadę, że uwzględnianie okoliczności lub wydarzeń mających miejsce w jednym państwie członkowskim nie może w żaden sposób sprawiać, iż właściwym dla nich stanie się inne państwo ani że będzie się do nich stosować jego ustawodawstwo (pkt 11 preambuły rozporządzenia nr 883/2004). Określenie ustawodawstwa właściwego wskazującego na instytucję miejsca świadczenia pracy najemnej wyłącza ocenę przez instytucję miejsca zamieszkania, czy stosunek prawny będący podstawą objęcia ubezpieczeniem społecznym w kraju świadczenia pracy jest ważny według prawa miejsca zamieszkania ubezpieczonego.

W związku z powyższym Zakład Ubezpieczeń Społecznych na podstawie złożonych przez wnioskodawcę dokumentów władny był jedynie do ustalenia tymczasowego właściwego dla skarżącego ustawodawstwa słowackiego. Z kolei słowacka instytucja ubezpieczeniowa w oparciu o przepisy wskazanego przez Sąd Okręgowy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady WE nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia nr 883/2004 nie zaakceptowała ustalonego w stosunku do odwołującego pismem z dnia 6 grudnia 2013 r. tymczasowego ustawodawstwa słowackiego w okresie od 1 października 2013r. Takie ustalenie jest wiążące dla organu rentowego, tym bardziej, że jak wskazano wyżej nie może on przeprowadzać własnych postępowań w tym zakresie, bowiem ocena prawna zaistnienia stosunku ubezpieczenia mogła nastąpić wyłącznie na podstawie wskazanych przez normę kolizyjną przepisów miejsca świadczenia pracy i mogła być dokonana tylko przez organ władny te przepisy stosować.

Skutkiem powyższego była odmowa objęcia wnioskodawcy ubezpieczeniami społecznymi na podstawie wskazanego w decyzji prawa właściwego. W takim przypadku ZUS nie miał innej możliwości jak tylko zmienić uprzednio wydaną decyzję i ustalić polskie ustawodawstwo w zakresie ubezpieczeń społecznych.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny stosownie do treści art. 385 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

Przewodniczący: Sędziowie: